

УДК 821.111.09

ОЛЕНА ТУПАХІНА

м. Запоріжжя

tupakhina@gmail.com

ТРАВМА, СПОГАД, НОСТАЛЬГІЯ: ВІКТОРІАНСЬКА ДОБА У ДЗЕРКАЛІ ЛІТЕРАТУРНОЇ РЕЦЕПЦІЇ ПОРУБІЖЖЯ ХХ–ХХІ СТОЛІТЬ

У статті з опорою на художні реінтерпретації вікторіанської спадщини у літературі порубіжжя ХХ–ХХІ століть досліджується широкий спектр рушійних сил культурного феномену «вікторіанського відродження». Серед найбільш яскраво відображених у дзеркалі літературної рецепції причин явища – не лише «імперська ностальгія» та естетичний ревізіонізм, але й глибоке прагнення компенсації історичних та сучасних травм. Окрему увагу приділено статусу неовікторіанського роману як тексту-пам'яті, «відтермінованого спогаду», що слугує терапевтичною проекцією теперішнього у минуле.

Ключові слова: «вікторіанське відродження», неовікторіанізм, травма, хонтологія, Nachträglichkeit.

Понад півстоліття феномен «вікторіанського відродження» привертає увагу як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Нечуваний сплеск зацікавленості вікторіанською культурою, розпочатий у повоєнній Великій Британії та підхоплений країнами Англосфери, поширився згодом навіть на території, що ніколи не зазнавали безпосереднього колоніального впливу колишньої метрополії – Іспанію (Фелікс Пальма, Альберт Санчес Піньоль), Францію (Жан-П'єр Уль), Норвегію, Фінляндію (Крісіна Карлсон) тощо.

У контексті дискусії про «глобальний неовікторіанізм», що розгорнулася на сторінках журналу «Neo-Victorian Studies» [14] і здобула поточного узагальнення у монографії Елізабет Хо «Neo-Victorianism and the Memory of Empire» [7], набуває особливості **актуальності** питання про рушійні механізми «вікторіанського відродження». З оглядом на транснаціональний характер феномену та розмаїття його репрезентацій у художній літературі порубіжжя ХХ–ХХІ століть, поширена у науковому дискурсі 1960–70-х років гіпотеза про суто ностальгічне коріння так званого «неовікторіанізму» потребує певних уточнень, у чому й полягатиме **мета** проведеного дослідження. При цьому доцільним видається не лише визначення хронологічних меж «вікторіанського відродження», але й висвітлення основних тенденцій взаємодії

постмодерної свідомості із вікторіанською спадщиною.

Визначення необхідної хронологічної дистанції між вікторіанством та неовікторіанством є, на думку Джессіки Кокс, одним з найактуальніших питань сучасних вікторіанських студій [2]. Традиційно початок літературного «вікторіанського відродження» датують шістдесятими роками ХХ сторіччя, коли світ побачили одразу дві концептуально значущі для неовікторіанського дискурсу художні реінтерпретації вікторіанської спадщини: романи Джин Піс «Wide Sargasso Sea» (1966) та Джона Фаулза «A French Lieutenant Woman» (1969), з яких перший являв собою постколоніальну ревізію «Джен Ейр», а другий, за відсутності визначеного претексту, вільно експериментував у постмодерністському дусі із наративними конвенціями та онтологічними засадами вікторіанської доби. Втім, ситуація із точкою відліку суттєво ускладнюється, якщо врахувати, що роман Піс був фактично завершений вже на початку 40-х років і, в такий спосіб, може бути хронологічно співвіднесений скоріше з творами «The Real David Copperfield» Роберта Грейвза (1933), «Freshwater» Вірджинії Вульф (1935), «Fanny by Gaslight» Майкла Седлера (1944) або «The Victorian Chaise-Long» Марґаріти Ласкі (1953). При цьому, якщо Грейвс обмежується «технічним» редагуванням

роману Діккенса, прибираючи зайві, у його розумінні, довгоги, решта текстів позначена дійсно новаторським підходом до матеріалу, що значною мірою визначає наперед розмаїття стратегій взаємодії сучасного неовікторіанського роману із вікторіанським претекстом. Так, у своїй єдиній п'єсі «Freshwater», віднадений літературознавцями лише 1964 року, Вірджинія Вульф у грайливий, комедійний спосіб проводить паралелі між блумсберійською групою та гуртком митців та інтелектуалів за участі А. Теннісона та Дж. Уоттса, що сформувався навколо двоюрідної бабусі письменниці, відомої вікторіанської фотохудожниці Джулії Кемерон. Роман Майкла Седлера «Fanny by Gaslight» експлікує табуйовані у вікторіанському дискурсі теми, зокрема, тему проституції. У готичній новелі Марганіти Ласкі «The Victorian Chaise-Long» чарівна молода дружина успішного адвоката, оговтуючись після тривалої хвороби, засинає в антикварному вікторіанському шезлонгу, щоб прокинутися у тілі своєї однолітки з 1861 року.

Для Меттью Бомонта літературна «неовікторіана» розпочинається 1934 року, з альбому Макса Ернста «Une Semaine de Bonte» [1] – збірки коментованих колажів з ілюстрацій до вікторіанських романів та енциклопедій, організованих таким чином, щоб відтворювати сценки з вікторіанського життя у фантазмагоричному, сюрреалістичному світі. Опублікований одночасно із романом Агати Крісті «Murder on the Orient Express», який, на думку дослідника, започатковує консервативну тенденцію у сучасній вікторіані як у поетичному, так і в аксіологічному сенсі, арт-бук Ернста, авангардистський за духом, спрямований на руйнацію вікторіанських цінностей і в такий спосіб може вважатися попередником сучасного неовікторіанського роману, де префікс «нео», за визначенням Бомонта, сигналізує про критичну ревізію нуклеарного поняття [1].

Нарешті, Шеріл Уілсон в есеї «(Neo-) Victorian Fatigue: Getting Tired of the Victorians in Conrad's "The Secret Agent"» взагалі відсуває початок «вікторіанського відродження» на перші роки ХХ сторіччя, що змушує Марка Льюелліна напівіронічно задатися питанням, чи не доцільно вважати «неовікторіанським» будь-який текст, написаний після 1901 року [18, 5].

Питання про граничну історичну дистанцію між вікторіанською добою та її «відродженням» у сучасній культурі слід вирішувати, на нашу думку, з урахуванням логіки культурного процесу, масштабів явища та вагомості якісного парадигмального зсуву. Подібно до того, як добі Відродження передувало декілька локальних «мікроренесансів», «вікторіанське відродження» на шляху до своєї глобальної фази також переживає кілька короткотермінових та обмежених сплесків зацікавленості культурою вікторіанської доби. Це, передусім, «Оксфордське відродження» 1920-х років, одним із найбільш примітних фігурантів якого був Івлін Во, – безпосередня реакція на травму Першої Світової, що маніфестувала бажання прошарку аристократичної молоді повернутися до часів втраченої стабільності через імітацію вікторіанського стилю [8, 79]. У 1930-х роках викладацька й письменницька діяльність відомого своїми консервативними поглядами літературного критика Артура Квіллер-Кауча у Кембриджі закладає підґрунтя для так званого «Кембриджського відродження» [6]. Нарешті, глибока економічна криза повоєння (1945 – 1950-ті рр.) провокує зріст популярності наукового доробку Джорджа Малькольма Янга, якого перший головний редактор журналу «Victorian Studies» небезпідставно називає духовним засновником сучасних вікторіанських студій [17].

Ностальгія за втраченою стабільністю та відчуття «культурної заборгованості» перед високим естетичним зразком як рушійні сили неовікторіанізму – свого роду *locus communis* багатьох літературознавчих розвідок: У. Аллена, Б. Бергонці, Р. Уільямса, Д. Дейва та ін., на порубіжжі ХХ–ХХІ ст. – М. Світа, О. Толстих, А. Саруханян, а у вітчизняному літературознавстві – О. Скороходько, Н. Сизоненко. У відповідях на запитання дружньої анкети, розісланої В.Івашевою під час роботи над монографією «Англійський реалістичний роман ХІХ сторіччя у його сучасному звучанні» (1974), британські письменники Енгус Уілсон та Чарльз Сноу визначають причини своєї зацікавленості вікторіанською спадщиною через прагнення віднайти «ту міцність моральних засад, що є наразі втраченою» [цит. за 19, 11],

а також через той факт, що «ХІХ сторіччя було найвеличнішою добою у розвитку нашого роману» [цит. за 19, 13]. «Найбільш очевидна різниця між романами ХІХ та ХХ сторіччя, – категорично заявляє Айріс Мердок, – полягає в тому, що романи ХІХ сторіччя кращі» [цит. за 21, 37]. «I don't want to write an experimental novel to be read by people in fifty years, who will say, ah, yes, she foresaw what was coming. – емоційно стверджує Маргарет Дреббл. – I'm just not interested. I'd rather be at the end of a dying tradition, which I admire, rather than at the beginning of a tradition which I deplore» [цит. за 11, 153]. На початку 1990-х років нові невітні для сучасників паралелі із великими попередниками проводить Антонія Байєтт [16], відома витонченою стилізацією вікторіанської поезії та прози.

Аналізуючи транстекстуальний, за визначенням Жерара Женнета, аспект взаємодії сучасного неовікторіанського роману із вікторіанським претекстом, Крістіан Гутлебен у роботі із красномовною назвою «Nostalgic Postmodernism: The Victorian Tradition and the Contemporary British Novel» доходить висновку, що попри всі іманентно присутні у посиланнях на вікторіанський взірць іронічні, ба навіть пародійні імплікації, рушійним мотивом подібних запозичень є приборкання відчуття естетичної вторинності сучасної прози через «claim of lineage, an assertion of kinship, of genealogy... the I-couldn't-say-it-better implication» [4, 11]. Апеляції до високого естетичного зразку у сучасній неовікторіані є настільки частотними, що літературознавиця Кора Каплан іронічно вподібнює активістів «вікторіанського відродження» героєві гумористичного роману Браיאана Мура «The Great Victorian Collection» (1975), який, на думку дослідниці, епітомізує бажання постмодерністської свідомості, що переживає кризу ідентичності, привласнити минуле через колекціонування матеріальних артефактів попередньої доби і в такий спосіб ідентифікувати себе [9, 8].

Взаємозв'язок вікторіанського минулого та постмодерністського теперішнього у ностальгічному контексті має відчутно патерналістський характер. Так, у загальновідомому романі Антонії Байєтт «Possession» покоління «правнуків» знаходить себе через віднов-

лення зв'язку із поколінням вікторіанських «пращурів»; у романі Ллойда Джонса «Mister Pip» «Великі надії» Діккенса у переказі містера Уоттса, «останньої білої людини» на острові Бугенвіль, виявляються єдиним джерелом духовного порятунку дітей аборигенів від жахів громадянської війни. Героїня роману Девіда Бенедиктуса «Floating Down to Camelot», юна студентка відділення англійської літератури, рятується від соціальних, політичних, родинних та психологічних негараздів у художньому світі поезії Теннісона, який нездатні зрозуміти її цинічні викладачі.

З урахуванням вищезазначеного, надзвичайно спокусливою видається пропозиція В. Івашевої відшукати коріння «вікторіанського відродження» у «глибокому незадоволенні багатьох англійців... культурним кліматом останніх десятиліть, у внутрішньому протесті проти культу вседозволеності, що подається купкою інтелектуалів як вимога усього народу», ба більше, у «пошуках морально здорової культури» [19, 14]. Позиція дослідниці не є поодиноким – подібну позитивну реміфологізацію вікторіанської доби спостерігаємо у політичній риторичній тетчеризму, у роботах школи «нових імперських істориків» на чолі з Гертрудою Гіммельфарб, чию візію вікторіанського етосу Джон Куцич та Діана Садофф влучно визначають як «a post-modern fantasy of Victorian working class heroism... a model for postmodernism's nostalgic retrospective look at its own origins» [3, 29]. Проте, як переконливо доводить у розвідці «Victorians in the Rearview Mirror» Саймон Джойс, полеміка навколо відродження вікторіанських цінностей дала поштовх не лише неоконсервативній апологетиці періоду, але і його критичній ревізії [8, 16].

Вже у згаданій раніше новелі Марганіти Ласкі «Victorian Chaise-Longue» антикварний предмет меблів (придбаний на догоду «моді на усе вікторіанське») відправляє героїню – інфантильну, розпечену «жінку-дитя» Мелані – у світ, мало схожий на вікторіанську добу з популярних екранізацій класики, змушуючи її на власному досвіді відчутти усі недоліки статусу «янгола у домі». В такий спосіб, Ласкі майже одночасно з Джин Ріс започатковує прагнення сучасної неовікторіанки надати

право голосу представникам маргіналізованих соціальних груп – жінкам, жертвам колонізації, національним та сексуальним меншинам тощо, – чіє трансгресивне подолання класових, гендерних та інших обмежень, як зазначає Маргарет Стетц, покликане задовольнити бажання сучасного читача побачити «inner, psychological liberation and outer, social empowerment of those who were assigned to the bottom of the Victorian hierarchy» [15, 340].

Переліки найбільш популярних неовікторіанських романів порубіжжя ХХ–ХХІ століття рясніють прикладами подібної «вертикальної соціальної мобільності». Так, отримують особисту свободу дві скалічені патріархальним суспільством героїні роману Мішеля Фейбера «The Crimson Petal and the White» (2002) – молода кмітлива повія Цукерочка та заможна, проте божевільна Агнес. Всупереч обставинам та соціальним табу, знаходять своє щастя авантюристи Сью та Мод з роману Сари Уотерс «Fingersmith» (2002). Роман двічі лауреата премії Букера, австралійця Пітера Кері «Jack Maggs» (1997) виріс, за свідченням автора, із бажання відновити справедливість щодо одного з персонажів діккенсівських «Великих сподівань»: «Then one day, contemplating the figure of Magwitch, the convict in Charles Dickens's "Great Expectations", I suddenly thought THIS MAN IS MY ANCESTOR. And then: THIS IS UNFAIR!» [12, 118]. У результаті Мегвіч-Меггс не лише мстить користюлюбному письменникові Тобіасу Отсу, у якому безпомилково вгадується Діккенс, але й врешті респіт приймає свою нову австралійську ідентичність як патріарх великої родини і власник квітучого маєтку на березі річки Маннінг. Трейсі Шевальє романом «The Remarkable Creatures» (2009) вшановує здобутки викреслених з вікторіанської історії науки піонерок палеонтології – першовідкривачки іхтіозавта Мері Еннінг та її значно менш відомої колеги Елізабет Філпот.

Певна стигматизація травматичного історичного досвіду у сьогоденні, про яку красномовно свідчать перераховані вище твори, затверджує неовікторіанський роман у якості ретранслятора такого досвіду, «текстурпам'яті», який, на думку Кейт Мітчелл, «communicates memory – that which is already known through a variety of media about the Vic-

torian era, for example, – and offers itself as memory» [13, 44]. В такий спосіб, вікторіанська доба постає як хонтологічний деррідеанський «привид», з яким сучасна свідомість має вступити у конструктивний діалог задля виконання необхідної Trauerarbeit. З іншого боку, експліковані у багатьох прецедентних текстах порубіжжя ХХ–ХХІ ст. вікторіанські табу уможливають криптонімічне (Н. Абрахамс, М. Торок) тлумачення феномену «вікторіанського відродження» як засобу «культурного екзорцизму».

Водночас, характер травм, актуалізованих у неовікторіанській літературі порубіжжя ХХ–ХХІ століть, дозволяє зробити припущення і про наявність зворотної залежності, а саме – ретроактивної проєкції актуального травматичного досвіду у минуле (фрейдистська ідея Nachträglichkeit), за рахунок чого «traumatized subject of modernity pre/rediscovered itself in its manifold nineteenth-century others» [10, 13]. Вікторіанська доба, що за сукупністю багатьох визначальних ознак може розглядатися як праобраз сучасного світу, постає при цьому як убезпечений хронологічною дистанцією чи альтернативно-історичною модальністю (у випадку літератури стімпанку) інваріант сьогодення, «експериментальний майданчик», де без ризику психологічного дискомфорту можна вирішувати пекучі питання сьогодення. Так, цілий піджанр неовікторіанського роману, так званий «natural history novel» (за визначенням Саллі Шаттлворт) присвячений «дарвіністській травмі» та її стигматам у сучасній культурі (романи Грема Свіфта «Ever After», Антонії Байетт «Angels and Insects», Крістіни Карлсон «Mr. Darwin's Gerdener»); література стімпанку висвітлює проблеми експансивного розвитку технологій (роман Уільяма Гібсона та Брюса Стерлінга «The Difference Engine»); питання «прихованої дискримінації» підіймають натхненні особистістю Генрі Джеймса романи Кольма Тойбіна «The Master», Алана Холінгхерста «The Line of Beauty» тощо.

Свого часу, розмірковуючи над фундаментальними відмінностями у підході до античної спадщини середньовічних «мікроренесансів» та Ренесансу загальноєвропейського,

Ервін Панофський вдався до мальовничої метафори: «Середні віки залишили античність непохованою та по черзі то оживляли, то заклинали її труп. Ренесанс ридав біля її могили та прагнув воскресити її душу. У певний фатально невідворотний момент це вдалося... Ось чому середньовічні ренесанси були мінливими, у той час, як Ренесанс був постійним» [18, 139]. Продемонстрована у даному дослідженні гострота полеміки навколо феномену вікторіанства, що точилася у гуманітарних колах протягом усього двадцятого сторіччя, а також розмаїття форм та засобів відображення вікторіанської доби у сучасній літературі свідчить про беззаперечну наявність «живої душі» у навколівікторіанському дискурсі. Однак лише час покаже, чи стане вікторіанська доба у колективній художній свідомості такою ж, як класична античність після Ренесансу – «ледве вловимою, проте присутньою усюди» [18, 139].

Список використаних джерел

1. Beaumont M. Cutting up the Corpse: Agatha Christie, Max Ernst, and Neo-Victorianism in the 1930s / Matthew Beaumont // Literature Interpretation Theory. Neo-Victorianism: The Politics and Aesthetics of Appropriation. — 2009. - №20. — Vol.2. — Pp. 12—26
2. Cox J. Neo-Victorianism / Jessica Cox // Oxford Bibliographies. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199799558/obo-9780199799558-0083.xml>.
3. Cucich J., Sadoff D. Victorian Afterlife: Postmodern Culture Rewrites the Nineteenth Century / John Kuchich, Diane Sadoff. — Minneapolis: University of Minnesota Press, 2000. — 304 p.
4. Gutleben C. Nostalgic Postmodernism: The Victorian Tradition and the Contemporary British Novel / Christian Gutleben. — Amsterdam&NY: Rodopi, 2001. — 248 p.
5. Heilmann A., Llewellyn M. Neo-Victorianism: The Victorians in the Twenty-First Century, 1999 — 2009 / Anne Heilmann, Mark Llewellyn. — New York: Palgrave Macmillan, 2010. — 324 p.
6. Hawley M. Quiller-Couch, the Function of Victorian Literature and Modernism / Michelle Hawley // The Victorians Since 1901. — Manchester: Manchester University Press, 2004. — 295 p. — Pp. 59—76.
7. Ho E. Neo-Victorianism and the Memory of Empire / Elizabeth Ho. — London: Bloomsbury Academics, 2014. — 256 p.
8. Joyce S. The Victorians in the Rearview Mirror / Simon Joyce. — Athens: Ohio University Press, 2007. — 212 p.
9. Kaplan C. Victoriana: Histories, Fiction, Criticism / Cora Kaplan. — New York: Columbia University Press, 2007. — 264 p.
10. Kohlke M., Gutleben C. Neo-Victorian Gothic: Horror, Violence and Degeneration in the Re-imagined XIX century / Marie-Louise Kohlke, Christian Gutleben. — New York: Rodopi, 2012. — 340 p.
11. Kucala B. Intertextual Dialogue with the Victorian Past in the Contemporary Novel / Bozena Kucala. — Frankfurt-am-Mein: Peter Lang, 2012. — 268 p.
12. Martiny E. The Empire Strokes Back: Commonwealth Bibliophilia in Australian Responses to "Great Expectations" / Erik Martiny // Notes on Contemporary Literature. — 2011. — Vol. 41. — Issue 3. — Pp. 48—54.
13. Mitchell K. History and Cultural Memory in Neo-Victorian Fiction: Victorian Afterimages / Kate Mitchell. — New York: Palgrave Macmillan, 2010. — 222 p.
14. Primorac A., Pietrzak-Franger M. Introduction: What is Global Neo-Victorianism? / Antonia Primorac, Monica Pietrzak-Franger // Neo-Victorian Studies. — 2008. — Vol. 8. — Issue 1. — Pp. 1—16.
15. Stetz M. D. Neo-Victorian Studies / Margaret D. Stetz // Victorian Literature and Culture. — 2012. - №40. — Pp. 339—346.
16. Stout M. What Possessed Antonia Byatt? / Mira Stout // The New York Times. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.nytimes.com/books/99/06/13/specials/byatt-possessed.html>.
17. Taylor M. G.M. Young and the Early Victorian Revival / Miles Taylor // The Victorians Since 1901. — Manchester: Manchester University Press, 2004. — 295 p. — Pp. 77—89.
18. Wilson C. Neo-Victorian Fatigue: Getting Tired of the Victorians in Conrad's "The Secret Agent" / Cheryl Wilson // Neo-Victorian Studies. — 2008. — № 1. — Vol. 1. — Pp. 19—40.
19. Ивашева В. Английский роман XIX века в его современном звучании / Валентина Ивашева. — М.: Художественная литература, 1974. — 464 с.
20. Панофский Э. Ренесанс и «ренесансы» в искусстве Запада / Эрвин Панофский. — СПб.: Азбука-классика, 2006. — 632 с.
21. Саруханян А. П. Английская литература XIX века в зеркале XX века / Алла Саруханян // Английская литература от XIX века к XX, от XX к XXI: Проблема взаимодействия литературных эпох. — М.: ИМЛИ РАН, 2009. — 568 с. — С. 5—40.

OLENA TUPAKHINA
Zaporizhzhya

TRAUMA, MEMORY, NOSTALGIA: THE RECEPTION OF VICTORIAN AGE IN FICTION AT THE TURN OF THE XXI CENTURY

Based on numerous reinterpretations of the Victorian heritage in fiction at the turn of the XXI century, the vast variety of driving motives behind the cultural phenomenon of Victorian Revival is being analyzed. Apart from "imperial nostalgia" and aesthetical revisionism, deep urge for historical or modern traumas recompense can be identified as the cause most strikingly perceived by contemporary fiction. Special attention is being paid to the neo-Victorian fiction's status as that of "memory text", a form of Nachträglichkeit serving as a therapeutic projection of present into the past.

Key words: Victorian Revival, neo-Victorianism, trauma, hauntology, Nachträglichkeit.

ЕЛЕНА ТУПАХИНА
Запорожье

**ТРАВМА, ПАМЯТЬ, НОСТАЛЬГИЯ: ВИКТОРИАНСКАЯ ЭПОХА
В ЗЕРКАЛЕ ЛИТЕРАТУРНОЙ РЕЦЕПЦИИ РУБЕЖА XX–XXI ВВ.**

В статье с опорой на художественные реинтерпретации викторианского наследия в литературе рубежа XX–XXI веков исследуется широкий спектр движущих сил культурного феномена «викторианского возрождения». Среди наиболее ярко отраженных в зеркале литературной рецепции причин явления – не только «имперская ностальгия» и эстетический ревизионизм, но и глубинное стремление к компенсации исторических и современных травм. Отдельное внимание уделено статусу неовикторианского романа как «текста-памяти», «отсроченного воспоминания», терапевтически проецирующего настоящее в прошлое.

Ключевые слова: «викторианское возрождение», неовикторианизм, травма, хонтология, *Nachträglichkeit*.

Стаття надійшла до редколегії 20.10.2017

UDC 82.111(73)-1.09

SERGII KHRIAPAK

Cherkasy

sergey.from.ua@gmail.com

**THE FEATURES OF SURREALISM
IN AMERICAN LITERATURE**

This article is devoted to the analysis of the main features of poetics of American surrealism. We examine the most important aspects of the influence of American surreal poetry of that period on the contemporary literature. The differences between the peculiarities of surrealism in the USA and in Europe are considered.

Key words: surrealism, American literature, experimental poetry, sixties.

The actuality of this research is conditioned by the interest to the features of development of surrealist poetry of the USA. The combination of literary traditions with an innovation in creation of American surrealist poets is the unique example of modern genre synthesis in literature. A research of separate aspects of poetics of their creation will allow to understand general conformities to the law of development of literary process in the USA.

The study of features of any literary epoch, flow or direction begins from setting of the chronologic limits of this phenomenon. In researches, devoted to surrealist literature in the USA, this question is not enough discussed and literary critics do not have the expressly formed point of view on this occasion. In opinion of S. Nessen, the first information about American surrealism is dated to the beginning of the forties of the XX c. [9, 60], D. Tashyan says that the origin of surrealism in the USA is the second half of forties

[13, 196]. There is opinion of P. Zweig, that the origin of American surrealism took place in the middle of fifties of the XX cent. [14, 314].

The study of literature and, in particular, poetry of surrealism causes a lot of problems because until now there is not a withstand point of view, if it is an organic and integral phenomenon for American literature of XX cent. Some researchers consider that surrealism in the USA didn't not form an integral and self-sufficient system, but that is why it didn't create a separate direction. Its key feature was an organic cooperation with other artistic phenomena of that time. P. Tsveig supports this idea [14, 316.], and John Ashbery pointed out during his lecture in the University of «New School» that American surrealism had been only the bad imitation of French surrealism.

There are opposite opinions, so S. Silsbe is inclined to see surrealism of the USA as integral and self-sufficient phenomenon of the American